

Sygn. akt	III AUa 618/13
------------------	-----------------------

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **18 grudnia 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Irena Mazurek (spr.)
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Barbara Gonera
	Protokolant	sekr. sądowy Anna Kuźniar

po rozpoznaniu w dniu **4 grudnia 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **L. P. i W. P.**

przeciwko **Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego**

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawczynię i wnioskodawcę

od wyroku **Sądu Okręgowego w Krośnie**

z dnia **24 kwietnia 2013 r.** sygn. akt **IV U 213/13**

oddala apelację

Sygn. akt III AUa 618/13

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 18 grudnia 2013r.

Decyzją z dnia 23 stycznia 2013r. – kierowaną zarówno do L. P. jako rolnika – płatnika składek , jak i W. P. – małżonka rolnika - **Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników W. P. z dniem 1 września 2010r.** Powyższe miało być skutkiem

powzięcia przez rolniczy organ rentowy w dniu 7 stycznia 2013r. wiadomości o zawarciu przez w/w z dniem 1 września 2010r. umowy zlecenia, której przedmiot nie pokrywał się z zakresem prowadzonej przez W. P. działalności gospodarczej. W podstawie prawnej decyzji powołane zostały art.36 ust.1pkt 1, art. 3a ust.1 i art.5 a ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr. 50,poz. 291 ze zm.), a także art. 6 ust.1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U z 2009r. Nr 205 ,poz. 1585 ze zm.).

Adresaci powyższej decyzji odwołali się od niej do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie.

W jednobrzmiących odwołaniach z dnia 14 lutego i 19 lutego 2013r. L. i W. P. wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji, poprzez potwierdzenie podlegania przez W. P. po dniu 1 września 2010r. ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie, zarzucili, że powyższa decyzja wydana została zarówno na skutek błędnej interpretacji zgromadzonego materiału dowodowego jak i wadliwej wykładni przepisów obowiązującego prawa tj. art.9 Ordynacji podatkowej i art .6 ust.12 ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jednolity Dz. U z 2012r.,poz.391 ze zm.) Nie kwestionując bowiem faktu zawarcia przez W. P. w dniu 1 września 2010r. umowy zlecenia, której przedmiot nie pokrywał się z zakresem prowadzonej przez w/w działalności gospodarczej, odwołujący naprowadzali, iż w istocie umowa ta nie miała charakteru umowy cywilnoprawnej będąc jedynie swoistym porozumieniem precyzującym uprawnienia

i obowiązki W. P. jako sołtysa-inkasenta należnej Gminie tzw. opłaty „śmieciowej”. Tym samym – zadaniem odwołujących- wypełnianie przez w/w tych publicznych obowiązków, za które nadto pobrał wynagrodzenie w kwocie zaledwie 678,46 zł (za lata 2010-2012), nie może prowadzić do wyłączenia go

z ubezpieczenia społecznego rolników, a pogląd ten potwierdzać miał przywoływany przez odwołujących wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 6 września 2007r. I FSK 1192/06. Niezależnie od tego odwołujący naprowadzali – powołując się z kolei w tym względzie na wyrok Sądu Okręgowego Zamościu

w sprawie IV U 1062/09 jak i stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku

z dnia 17 lipca 2008r. II UK 348/07 - „że wykonywanie czynności na podstawie umowy zlecenia nie stanowi podstawy do wyłączenia z ubezpieczenia społecznego rolników na podstawie art.5a ust.1pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr. 50,poz. 291 ze zm.).

W odpowiedzi na odwołania z dnia 27 lutego 2013r. – działająca w imieniu Prezesa KRUS - Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego -Placówka Terenowa w J.- wniosła o oddalenie żądań odwołujących z tych samych względów, które legły u podstaw zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie, po rozpoznaniu odwołań L. i W. P., wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2013r. (sygn. akt IV U 213/13) oddalił odwołania. Na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy ustalił, że odwołujący W. P. -jako małżonek rolnika, pozostawał w systemie zabezpieczenia społecznego rolników od dnia 28 lipca 2000r., korzystając następnie tj. począwszy od dnia 1 marca 2002r.

z wyboru tego ubezpieczenia rolniczego przy prowadzonej równolegle działalności gospodarczej w zakresie sprzedaży artykułów spożywczo-przemysłowych. Z dniem

1 września 2010r.W. P. zawarł z wójtem Gminy B. umowę zlecenia, zgodnie z którą miał zajmować się doręczaniem wykazów opłat za usuwanie odpadów komunalnych osobom fizycznym, instytucjom i prowadzącym działalność gospodarczą na terenie Gminy B., oraz przyjmowaniem wpłat z tego tytułu na kwitariusz przychodowy pobrany z Urzędu Gminy w B.. Z tytułu wykonywania tej umowy w/w został zgłoszony do ubezpieczenia zdrowotnego. O powyższym fakcie rolniczy organ rentowy powziął wiadomość dopiero w styczniu 2013r. (po przeprowadzonym uprzednio postępowaniu wyjaśniającym, na skutek zawiadomienia ZUS z grudnia 2012r. o zgłoszeniu W. P. do ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu umowy zlecenia), co skutkowało wydaniem- zaskarżonej w niniejszym postępowaniu - decyzji z dnia 23 stycznia 2013r. wyłączającej W. P. z ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 1 września 2010r. W świetle powyższych ustaleń, Sąd Okręgowy w Krośnie dokonując oceny prawnej sprawy podzielił w zupełności stanowisko pozwanego rolniczego organu rentowego co do zaistnienia z dniem

1 września 2010 r. przewidzianych w art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), przesłanek do wyłączenia (...) z wyżej wskazaną datą z ubezpieczenia społecznego rolników. W tym bowiem względzie Sąd I instancji podkreślił, że zawarta przez w/w umowa zlecenia stanowiła przewidziany w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) odrębny tytuł ubezpieczenia, korzystający z pierwszeństwa przed ubezpieczeniem rolniczym. Pomimo tak zajętego stanowiska Sąd Okręgowy w Krośnie końcowo konkludował, iż (...) z dniem 1 września 2010 r. został objęty pracowniczym ubezpieczeniem społecznym. W podstawie prawnej wyroku powołany został art. 477⁽⁽¹⁴⁾⁾ § 1 kpc.

Wyrok Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 24 kwietnia 2013 r. zaskarżony został przez L. i W. P..

W apelacji z dnia 3 czerwca 2013 r. (v. k. 27-28) odwołujący zarzucając naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 § 1 kpc przez błędną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzącą do niezasadnego przyjęcia, iż pomiędzy W. P. a Gminą B. istniał cywilnoprawny stosunek zobowiązaniowy skutkującym wyłączeniem go z ubezpieczenia społecznego rolników, co z kolei stanowić miało o naruszeniu prawa materialnego tj. art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie żądań odwołań przy zasądzeniu stosownych kosztów procesu, względnie uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego jako części kosztów procesu.

W uzasadnieniu wniesionego środka odwoławczego skarżący w szczególności podnosili, iż Sąd I instancji w żaden sposób nie odniósł się do stawianych przez nich zarzutów w aspekcie statusu W. P. jako inkasenta należności publicznoprawnych, przy ocenie skuteczności zawartej przez niego w dniu 1 września 2010 r. umowy zlecenia (co równocześnie stanowić miało o naruszeniu art. 328 § 2 kpc),

a powyższe winno w sposób oczywisty prowadzić do uznania racji odwołujących

z naprowadzanych już w odwołaniach względów, tu przy dodatkowym powołaniu się na mający zapaść w analogicznym stanie faktycznym sprawy wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 4 kwietnia 2013 r. III AUa 159/13. Niezależnie od tego apelujący zwracali uwagę, iż wbrew temu co ostatecznie przyjął Sąd Okręgowy w Krośnie, wykonywanie przez W. P. powyższej umowy nie nosiło żadnych cech stosunku pracy, a to wykluczało możliwość wyłączenia go z ubezpieczenia społecznego rolników w trybie art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2008r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), co potwierdzać miał wprost przywoływany już w odwołaniach wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2008 r. II UK 348/07.

Pozwany rolniczy organ rentowy nie ustosunkował się do treści apelacji odwołujących.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, rozpoznając apelację L. i W. P. zważył co następuje;

Wniesiony przez odwołujących środek zaskarżenia nie może wywrzeć pożądanego skutku.

Zaskarżony bowiem wyrok Sądu Okręgowego Sądy Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krośnie z dnia 24 kwietnia 2013 r. – w szczególności w świetle uzupełnionego przez tut. Sąd w trybie art. 382 kpc materiału dowodowego – okazał się być w swym ostatecznym wyniku wyrokiem trafnym i odpowiadającym prawu.

I tak przede wszystkim już na wstępie zgodzić się ze skarżącymi przyszło co do tego, iż uzasadnienie zaskarżonego wyroku było niepełne, jako że nie odnosiło się ono do stawianych przez odwołujących zasadniczych zarzutów w aspekcie oceny charakteru łączącej W. P. z Gminą B. umowy jako podstawy wyłączenia go z ubezpieczenia społecznego rolników, niezależnie od tego, iż zawierało ono także wewnętrzną sprzeczność w zakresie wzajemnie wykluczających się stwierdzeń o odrębnym tytule ubezpieczenia społecznego w/w stanowiącym pierwszeństwo przed

tym z ubezpieczenia społecznego rolników (raz wskazywany był to tytuł z umowy zlecenia, a raz pracownicze ubezpieczenie społeczne). Tak czy inaczej w ramach aktualnie obowiązującego modelu apelacji pełnej, w którym sąd odwoławczy pełni rolę nie tylko kontrolną ale również sądu in meriti rozpoznającego sprawę niejako na nowo (por. między innymi uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r. II CZP 59/98 OSNC 1999/7-8/124) wszystkie te uchybienia mogły być konwalidowane w postępowaniu odwoławczym, co też i tutaj. Sąd uczynił posiłkując się dodatkowo pozyskanymi na tym etapie postępowania dowodami, przede wszystkim w postaci uchwał Rad Gminy B., jak i pisemnymi wyjaśnieniami Gminy (o czym poniżej).

Tak więc w pierwszym rzędzie – abstrahując na razie od oceny skuteczności zawartej przez W. P. z Gminą B. umowy – stanowczo stwierdzić należy, że umowa ta (którą w imieniu Gminy zawarł jej organ wykonawczy tj. Wójt), niewątpliwie nie była umową o pracę ale – jak wynikało już z samej jej nazwy, oraz określonych w jej postanowieniach obowiązkach i uprawnieniach stron – umową o świadczenie usług, do której stosuje się odpowiednio przepisy o zleceniu (art. 750 kc). Tym samym odrębnym od rolniczego tytułem ubezpieczenia w/w odwołującego mógł być wyłącznie ten przewidziany w art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 ze zm.). Powyższe zaś – wbrew temu co konsekwentnie naprowadzają odwołujący – przy przesądzeniu skuteczności umowy – skutkować musiało wyłączeniem W. P. z ubezpieczenia społecznego rolników, nawet w sytuacji korzystania przez niego z wyboru tego ubezpieczenia przewidzianego w art. 5a ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 1403). Tak jak bowiem słusznie podkreślił to Sąd Najwyższy choćby w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 stycznia 2011 r. I UK 229/10 OSNP 2012/5-6/74 - wykazując tym samym błędność rozumowania Sądu Najwyższego uwidocznioną w naprowadzonym przez skarżących jednostkowym nadto wyroku z dnia 17 lipca 2008 r. II UK 348/07 LEX nr 447252 - nie można redukować wyżej powołanego art. 5a ustawy o u.s.r. tylko do wyboru ubezpieczenia, gdyż przepis ten określa także warunki pozostawania w ubezpieczeniu społecznym rolników. Tak więc choć zlecenie nie będące stosunkiem pracy pozostaje poza hipotezą art. 5a ust. 1 pkt 3 ustawy o u.s.r. to jednak w świetle art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 omawianej ustawy nie jest obojętne dla bytu ubezpieczenia społecznego rolników, gdzie zasadą jest wyłączenie podwójnego ubezpieczenia przy prymacie tytułu pozarolniczego. Z tego też względu konsekwentnie w judykaturze Sądu Najwyższego, począwszy od wyroku tego Sądu z dnia 3 września 2009 r. III UK 29/09 OSNP 2011/9-10/129 przyjmuje się, iż wykonywanie umowy zlecenia przez rolnika prowadzącego dodatkową pozarolniczą działalność gospodarczą i uprawnionego do dalszego korzystania z ubezpieczenia społecznego rolników na podstawie art. 5 a ustawy o u.s.r. powoduje wyłączenie go z ubezpieczenia społecznego rolników, gdy umowa zlecenia nie jest objęta zakresem prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Ten pogląd jest zaś w całej rozciągłości podzielany przez tutaj Sąd Apelacyjny.

W tym stanie rzeczy przesądzenia więc jedynie wymagało, czy omawiana umowa zlecenia (umowa o świadczenie usług) z dnia 1 września 2010 r. jaka łączyła W. P. z Gminą B. (a którą w imieniu Gminy zawarł Wójt) mogła rodzić przewidziany wyżej skutek. Zdaniem odwołujących powyższe wykluczał określony tą umową status W. P. jako sołtysa - inkasenta należności publicznoprawnej- w tym wypadku tzw. „opłaty śmieciowej”, co ostatecznie przesądzać też miało o tym, że w istocie nie doszło do zwarcia umowy cywilnoprawnej, a omawiana umowa stanowiła wyłącznie swoiste porozumienie precyzujące uprawnienia i obowiązki W. P. określone przepisami prawa publicznego.

Z tym stanowiskiem Sąd Apelacyjny nie może się jednak zgodzić.

I tak przede wszystkim już na wstępie pokreślenia wymaga, że powyższe rozumowanie miało by swoje uzasadnienie tylko i wyłącznie w przypadku ustanowienia W. P. inkasentem, w drodze stosownej uchwały Rady Gminy będącej w tym wypadku aktem prawa miejscowego. Tym samym nadanie statusu inkasenta nie wynika z przywołanego przez odwołujących art. 9 Ordynacji podatkowej, samego faktu wykonywania takich czynności, jak też z przewidzianego w art. 6 ust. 12 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 391 ze zm.), odesłania do opłat przewidzianych w tej ustawie do przepisów Działu III Ordynacji podatkowej, jeżeli uchwała Rady Gminy nie przewiduje poboru w drodze inkasa i nie wyznacza inkasentów (przywoływany przez odwołujących wyrok NSA w Warszawie z dnia 6 września 2007 r. I FSK 1192/06 LEX nr 286945, zapadł właśnie na tle uchwały Rady Miejskiej w Ł., która powołała określony podmiot do pełnienia funkcji stałego inkasenta opłaty

targowej). Taka zaś sytuacja miała miejsca w odniesieniu do W. P., bowiem uchwała Nr (...) Rady Gminy B. z dnia 29 marca 2006 r. (v. k. 40) stanowiąca podstawę do zawarcia późniejszej umowy zlecenia z dnia 1 września 2010 r. nie określała poboru tzw. „opłaty śmieciowej” w drodze inkasa, a więc siłą rzeczy nie ustanawiała też z imienia i nazwiska inkasentów. Co więcej w świetle obowiązujących aż do dnia

6 marca 2013 r. przepisów wyżej powołanej ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach, było to niemożliwe, bo dopiero z wyżej wskazaną datą znowelizowany art. 6 l dopuszczał taki sposób pobierania przewidzianych w tej ustawie opłat. Powyższe miało zaś swoje przełożenie w fakcie powierzenia przez samorząd Gminny B. Wójtowi Gminy sposobu wykonania wyżej wskazanej uchwały określającej samą wysokość opłat, prowadząc w efekcie do zawierania przez niego z różnymi osobami (łącznie 18 osób) – nie tylko więc z sołtysami jak w przypadku odwołującego W. P. - umów zlecenia, których przedmiotem było doręczanie wykazów opłat i przyjmowanie wpłat na kwitariusz przychodowy Urzędu Gminy za wynagrodzeniem w wysokości 5% zebranych wpłat (v. k. 49-50 wyjaśnienia Rady Gminy B.). Tego rodzaju umowy były realizowane aż do wyżej wskazanej nowelizacji ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jedn. z 2012 r. poz. 391 ze zm.), kiedy to zostały rozwiązane, a uchwały Rady Gminy B. Nr (...) i Nr (...) r. (v. k. 51 i 52), wprowadzając inkaso poboru tzw. „opłaty śmieciowej” wyznaczały jednocześnie z imienia i nazwiska inkasentów w tym m.in. także W. P.. Tym samym dopiero z tą chwilą odwołujący nabył tak określony status. W konsekwencji więc powyższego brak jest podstaw do twierdzenia, że umowa zlecenia z dnia 1 września 2010 r. stanowiła wyłącznie porozumienie precyzujące uprawnienia i obowiązki W. P. jako inkasenta należności publicznoprawnej. Z kolei – w ocenie tut. Sądu Apelacyjnego – nic nie stało na przeszkodzie aby niezależnie od takiego charakteru tej wierzytelności (tzw. „opłaty śmieciowej”), jej pobór dokonywał się w oparciu o stosunek cywilnoprawny łączący gminę z osobami trzecimi (umowy zlecenia) – czego zresztą nie zarzucają i sami skarżący, a co jedynie stanowić by mogło o nieważności tych umów w rozumieniu art. 58 kc. Należy bowiem podkreślić, że akt administracyjny leżący u podstaw wierzytelności publicznoprawnej (w tym wypadku uchwała Rady Gminy określająca samą wysokość opłat) stanowić może tylko element sytuacji prawnej, która składa się nie tylko z pierwotnego stosunku prawnego, ale także z dalszych czynności prawnych podejmowanych w jego kontekście przez strony, oraz innych zdarzeń prawnych o różnym charakterze. Te zaś kolejne zdarzenia (w tym więc wypadku zawierane umowy zlecenia) powodować mogą powstanie stosunku cywilnoprawnego w ramach danej sytuacji prawnej nie mającej pierwotnie charakteru cywilnoprawnego (bliżej na ten temat m.in. w uzasadnieniu chwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1993 r. II UZP 15/93 OSNC 1994/3/48, czy w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia

16 kwietnia 2002 r. V CK 41/02 OSP 2003/2/22).

Reasumując Sąd Apelacyjny stwierdzić więc musi, że omawiana umowa zlecenia z dnia 1 września 2010 r. jako zawierająca wszystkie essentialia negotii umowy przewidzianej w art. 734 kc i następne w związku z art. 750 kc była umową ważną wywołującą tym samym określone skutki w sferze zabezpieczenia społecznego odwołującego W. P. - w tym więc wypadku omówionego na wstępie wyłączenia go z ubezpieczenia społecznego rolników. W tym miejscu należy też podkreślić, że tożsame orzeczenie w analogicznym stanie faktycznym zapadło przed Sądem Apelacyjnym w Białymstoku – wyrok tego Sądu z dnia 4 grudnia 2012 r. III AUa 602/12. Tut Sądowi znane jest przy tym przywoływane przez skarżących odmienne stanowisko Sądu Apelacyjnego w Lublinie zawarte w wyroku tego Sądu z dnia 4 kwietnia 2013 r. III AUa 159/13, nie mniej jednak – z naprowadzanych już wyżej względów- nie jest ono podzielane przez tut. Sąd Apelacyjny. Analiza bowiem uzasadnienia tego rozstrzygnięcia prowadzi do wniosku, że Sąd Apelacyjny w Lublinie nie dokonał wnikliwych ustaleń jak i oceny ważności – skuteczności umowy zlecenia w aspekcie obowiązujących przepisów prawa, a wydając wyrok kierował się względami słusznościowymi akcentując przede wszystkim fakt niewielkich kwot wynagrodzeń uzyskanych z tytułu wykonywania umowy zlecenia w sytuacji gdy głównym źródłem utrzymania odwołującego miała być praca w gospodarstwie rolnym (tu też nie dostrzegając faktu, iż wyżej wymieniony prowadził równoległe pozarolniczą działalność gospodarczą).

Z tych wszystkich więc wyżej naprowadzonych względów - z braku dostatecznych podstaw faktycznych i prawnych – na podstawie art. 385 kpc orzeczono jak w sentencji

(...)

1. (...)

(...)

2. (...)

3. (...)